

Kyselytunti tekstiaineistojen ja kokoelmien kuvailusta

9.5.2023 (etätilaisuus)

Kansalliskirjaston Kuvailusääntöpalvelu
kuvailusaannot-posti@helsinki.fi

Diat ja tallenteet aiheista

- Tekstiaineistojen ja kokoelmien kuvailusta pidetyn webinaarin tallenne sekä diat ovat sivulla [RDA-koulutukset 2023](#)
- Webinaarissa esitellyt soveltamisprofiilit löytyvät sivulta [Soveltamisprofiilit](#)
- Myös tämä kyselytunti tallennetaan

Ennakkokysymykset

- Kiitos Kuvailusääntöpalvelun postiin ja ilmoittautumislomakkeen yhteydessä lähetetyistä ennakkokysymyksistä!
- Käymme läpi kaikki saapuneet kysymykset

Soveltamisprofiilien tarkoitus

- "Millaisten tarpeiden takia on lähdetty toteuttamaan soveltamisprofiileita ja mihin niiden toivotaan vaikuttavan?"
 - *Vastaus: Soveltamisprofiili on pikanäkymä tietyn aineistotyypin kuvailussa tarvittaviin elementteihin ja niiden määrittäisiin. Nopeuttaa keskeisten sääntökohtien löytämistä RDA Toolkitistä. Konkretisoi RDA-kuvailun vaatimuksia tallennusformaattineutraalisti.*
- Tulevatko soveltamisprofiilit käyttöön järjestettävässä muodossa niin, että voisi järjestää esim. MARC- kenttien järjestyksessä?
 - *Vastaus: Soveltamisprofiilit julkaistaan lähinnä PDF-muodossa RDA-verkkosivulla. RDA Toolkitiin voi laittaa tällä hetkellä vain linkin RDA-verkkosivulle. Soveltamisprofiileista osa esitetään sekä MARCia mukailevassa kenttäjärjestyksessä että RDA-entiteettien mukaisessa järjestyksessä. Soveltamisprofiilit voivat auttaa tulevaisuudessa tallennuspohjien ja kuvailijan käyttöliittymän muokkaamisessa aineistotyyppikohtaisesti.*

Painosmerkinnät MARCissa

- Jos mistään kuvailtavana olevasta aineistosta ei löydy painosmerkintää, niin voiko 250-kentän vain poistaa bib-tietueesta?
- 250-kenttään ei voine merkitä mitään muuta erityismainintaa, kuten esimerkiksi [painostietoja ei ole tiedossa]?
- Käytetäänkö tällaisissa tapauksissa esimerkiksi 500 kenttää painosmerkinnän puuttumisen ilmoittamiseen? Millaisia ilmaisutapoja asiassa on käytetty?
 - *Vastaus: Painosmerkintä on pakollinen suppealla tasolla, mutta sitä ei tehdä jos julkaisussa ei ole kyseistä tietoa. 250-kentän voi tällöin poistaa.*
 - *500-kenttää käytetään lisäpainosten merkitsemiseen.*
 - *Painosmerkintöjen tekeminen ei muutu uudessa RDA:ssa*
 - *Kumean nykyinen ohjeistus [Linkki](#)*

Teoksen kategoria

- Onko niin, että tekstiaineiston kohdalla ei teos -tasolle merkitä/huomioida tms. teoksen kategoria -tietoa? Esim. tietoa, joka löytyy kontrollikenttä 008 merkkipaikka 33sta, joko koodilla 0-tietokirjallisuus tai 1-kaunokirjallisuus?
 - *Vastaus: Teoksen kategoria on teokseen liittyvä elementti. Se on varmasti olennainen teostietueissa. Sitä ei ainakaan toistaiseksi ole merkitty kuvailutasotaulukkoon pakolliseksi suppealla tai laajalla tasolla.*
 - *Nykyisen RDA:n elementti Teoksen muoto vastaa aika pitkälle uuden RDA:n elementtiä teoksen kategoria. Teoksen muoto on ydinelementti, kun sitä tarvitaan erottamaan teos toisesta samannimisestä teoksesta (nykyinen RDA 6.3)*
 - *Bibliografisissa tietueissa kirjallisuuden lajin voi merkitä merkkipaikkaan 008/33 ja aineiston lajityypin kenttään 655 (SLM - Suomalainen lajityyppi- ja muotosanasto). Teoksen muodon voi tarvittaessa merkitä 380-kenttään. [Linkki](#) Kumean ohjeisiin*

Aiheen tunniste

- Itse olen enimmäkseen mieltänyt tunnisteeksi esim. YSO termin URIn. RDAssa ilmeisesti tunniste - käsite voi olla eri sisältöinen tilanteen mukaan? Nuo tunniste - kohdan luokat kertovat myös teoksen sisällöstä.

Esitysversio Martin Sovellamisprofiili.pdf - v 1 [Current]

RDA elementti	Merk. tapa	Kuvailuun	Huomautus	Pakollisuus
Teoksen ensisijainen nimeke	rakenteistamaton	Seitsemän koiraveljestä		S
Teoksen auktorisoitu hakutieto	rakenteistettu	Kunnas, Mauri, 1950- Seitsemän koiraveljestä		S
kirjoittaja (henkilö)	rakenteistettu	Kunnas, Mauri, 1950-		S
taiteilija (henkilö)	rakenteistettu	Kunnas, Mauri, 1950-	Kuvitus keskeinen	S
taiteilija (henkilö)	rakenteistettu	Kunnas, Tarja, 1957-		S
aihe	rakenteistettu	kansanperinne		S
		kansantavat		
	tunniste	UDK 894.541 -3 (024.7)		S
		YKL 85.2		
teokseen liittyvä teos katso myös suppeammat elementit	rakenteistettu	Kivi, Aleksis, 1834-1872 Seitsemän veljestä	Nykyinen suhdemerkintä: lastenversion perustana (teos)	-

Vastaus: Aihe on hyvä esimerkki elementistä, jonka voi merkitä useammalla eri merkitsemistavalla.

- 650 \$a Kontrolloitu asiasanasto/YSO-termi (rakenteistetun kuvailun merkitseminen) \$0 Tunnus kyseiselle termille (tunnisteen merkitseminen)*
- Suomalaiset linjaukset: Ensisijainen merkitsemistapa on rakenteistettu kuvailu.*

Kokoelman tyypittely

- "Käsitettä *kokoelma* ei näy Toolkitissä (luokkana/kategoriana), joten kuvailijan on tiedettävä, että käsillä on juuri kokoelma. *Kokoelma* ei ole content type –listalla."
 - *Vastaus: Kokoelma on kirjaston muodostama kokonaisuus, ei julkaistuun aineistoon liittyvä ominaisuus. RDA keskittyy lähinnä julkaistujen aineistojen ominaisuuksien merkitsemisen ohjeistamiseen, joten RDA:n sanastot eivät sisällä kokoelman käsitettä. Myöskään Metatietosanastossa tai SLM-sanastossa termi ei esiinny. Kokoelma-ilmaisun voisi ehkä merkitä tallennusformaatin johonkin kenttään tai ilmaista muulla tavoin tietomallissa, mm. BIBFRAMEssa.*

Terminologia

- "RDA-terminologia koetaan vaikeatajuiseksi ja hieman "saavuttamattomaksi". Esim. <https://www.kiwi.fi/display/rda/RDA-terminologia>, esim. Aggregaatin määritelmä. Mitä tälle asialle aiotaan tehdä?"
 - *Vastaus: Kansalliskirjasto on sidottu RDA Toolkitin copyright-haltioiden määrittelemässä sopimuksessa mahdollisimman tarkasti englannin kieltä mukailevaan käännökseen. Tallennusformaattipohjaisissa sovellusohjeissa ja Metatietosanastossa voidaan RDA:n vaikeimpia käsitteitä aukikirjoittaa vapaammin. Euroopan RDA-verkosto on jälleen kerran esittänyt pyynnön RDA:n kielen ihmisystävällistämiseksi, mutta lupausta siihen ei ole saatu kansainväliseltä verkostolta (RSC).*
- "Pieni kommentti. Tekstiaineiston kuvailun esityksessä RDA-entiteetti: manifestaatio -dialla mainittiin suhde-elementtinä "stillkuvaan osallinen henkilö." Toivottavasti kuvailussa MARC21- formaatissa voitaisiin käyttää jotain muuta, yksinkertaisempaa termiä, kun tuo stillkuvaan osallinen henkilö on tavalliselle asiakkaalle uskoakseni hankalasti hahmotettava."
 - *Vastaus: Kuvailusääntöpalvelu on laatimassa listaa ihmisystävällisemmistä suhde-elementtien nimikkeistä (labels). Lista lähetetään kommentoinnille kuvailun kansallisille asiantuntijaryhmille vuoden 2023 aikana. Yhteisesti hyväksytyt nimikkeet julkaistaan Metatietosanastossa vuoden 2024 aikana.*

RDA ja BIBFRAME

- "BIBFRAMEn yhteys RDA-kuvailustandardiin, miten tämä on otettu huomioon sovellusprofiileissa? BIBFRAME ja RDA eroavat hieman toisistaan, BIBFRAMEssa kun ei ole varsinaisesti ekspressio aineistotentiteettiä."
 - *Vastaus: Soveltamisprofiilit eivät huomioi tallennusformaatteja tai tietomalleja, vaan ovat puhtaasti RDA-pohjaisia. Kansalliskirjaston projektissa Linkitetty kirjastodata valmistellaan BIBFRAME-tietomallista suomalaista versiota, jossa perus-BIBFRAMEa rikastetaan/tarkennetaan RDA:n elementeillä. Tarkoitus on myös lisätä RDA:n entiteetti ekspressio suomalaiseen BIBFRAME-tietomalliin. Kuvailijalle tietomalli konkretisoituu kuvailijan käyttöliittymässä siirryttäessä linkitetyn datan tuotantoa tukeviin tietojärjestelmiin 2020-luvun aikana.*

Kommentteja kysymyksiin tai vastauksiin?

Seuraavaksi

- Toukokuun aikana julkaistaan tallenteet ja diat
 - AV-aineiston, äänitteiden ja pelien (ml. videot) kuvailusta
 - Sarja-aineistojen (ml. verkkosivut ja -portaalit) kuvailusta
- Aiheeseen liittyvä kyselytunti järjestetään 15.6.
- Lisätietoja:
 - [RDA-koulutukset 2023](#)
 - kuvailusaannot-posti@helsinki.fi